

Tvarios ir sveikos aplinkumos kūrimo tradicija. Architekto ir kraštovaizdžio architekto dr. Liucijaus Dringelio kūrybos menotyrinės analizės apmatai

Dr. Vaiva Deveikienė^{1*}, Steponas Deveikis²

¹LKAS valdybos narė; Vilnius Tech mokslo darbuotoja, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Miestovaizdžio skyriaus patarėja

²LKAS asocijuotas narys, Kraštovaizdžio ir želdynų ekspertų grupės direktorius

(Gauta 2022 m. sausio mėn.; atiduota spaudai 2022 m. vasario mėn.; prieiga internete nuo 2022 m. gegužės 6 d.)

Anotacija

Straipsnyje pristatoma ir nagrinėjama architekto ir kraštovaizdžio architekto dr. Liucijaus Alberto Dringelio (g. 1931) veikla ir kūryba. Jo idėjos ir architektūrinės tradicijos plėtotė puikiai iliustruoja moderniosios ir postmoderniosios architektūros, ypač rekreacinės architektūros, raidą Lietuvoje. Straipsnyje akcentuojami kraštovaizdžio architektūros ir rekreacinės architektūros objektų kūrimo, urbanistinio planavimo aspektai, plati architekto mokslinė ir metodinė veikla, kuri buvo ir išlieka reikšminga ir novatoriška tolesnei Lietuvos kraštovaizdžio architektūros raidai.

Reikšminiai žodžiai: *Liucijus Dringelis, Druskininkai, rekreacinė architektūra, konkursai, miesteliai, aikštės.*

Abstract

The article presents and examines the works and activities of architect and landscape architect dr. Liucijus Albertas Dringelis (b. 1931). The development of his ideas and architectural tradition perfectly illustrates the development of modern and postmodern architecture, especially recreational architecture, in Lithuania. The article emphasizes the aspects of landscape architecture and recreational architecture creation, urban planning, and the architect's extensive scientific and methodological activities, which were and remain significant and innovative for the further development of Lithuanian landscape architecture.

Key words: *Liucijus Dringelis, Druskininkai, recreational architecture, competitions, towns, squares*

Įvadas

Socialinio, ekonominio, estetinio paveldo, profesijos kolegų nuveiktų darbų pažinimas išlieka svarbiu dėmeniu architektūroje, urbanistikoje ir kraštovaizdžio architektūroje. Lietuvos kraštovaizdžio architektų kūrybos objektai ir darbai mokslinėje literatūroje analizuojami ir apžvelgiami gana nedrąsiai. Didesnis indėlis šioje temoje pirmiausia yra Regimanto Pilkausko (2004; 2019; 2020) publikacijos. Daugeliu kitų atvejų pasitenkinama kukliu meninės aplinkumos kūrėjo paminėjimu, trumpa jo veiklos apžvalga enciklopedijose ar specializuotuose leidiniuose, vieno kito projekto ikonografinio ar šiuolaikinio objekto vaizdo pateikimu. Nesistengiama apčiuopti gilesnių urbanistinių, teritorijų planavimo ar konkretaus objekto estetinių bruožų, idėjos raiškos ir sklaidos parametrų. Paskutinis tokių apžvalgų pavyzdys – 2020 m. išleistas almanachas *Kraštovaizdžio atodangos* (Deveikienė ir Deveikis, 2020). Kiek plačiau kai kurie kraštovaizdžio meninio formavimo autoriai ir jų kūrybos pavyzdžiai pristatyti Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjungos (LKAS) leidiniuose *Lietuvos kraštovaizdžio architektų darbai* (2007; 2018).

Šiuo tyrimu norime analizuoti ir apžvelgti XX a. antrosios pusės moderniosios kraštovaizdžio architektūros, rekreacinės architektūros, teritorijų planavimo specialisto, architekto ir kraštovaizdžio architekto Liucijaus Alberto Dringelio (g. 1931) kūrybą. Savotiškai įpareigojanti paskata analizei yra graži profesijos meistro gyvenimo sukaktis ir įpusėtas septintas kūrybinės veiklos dešimtmetis. Šio architekto ir kraštovaizdžio architekto veikla buvo ir lieka daugiabriaunė ir plati – nuo Lietuvos žemės ūkio akademijos miestelio objektų ir aplinkumos projektavimo iki miestų viešųjų erdvių projektų, rekreacinės architektūros objektų ir teritorijų vystymo projektų. Teorinės, mokslinės veiklos patirtį gražiai vainikavo su bendradarbiais ir bendraautoriais 2015 m. publikuota išsami mokslo studija apie Lietuvos gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumo išsaugojimo

problemas (Dringelis, Ramanauskas *et al.*, 2015). Kaip pabrėžė prof. habil. dr. Konstantinas Jakovlevas-Mateckis (2019), tai knyga analizuojanti Lietuvos miestų, miestelių ir kaimo gyvenviečių urbanistinę, architektūrinę, kraštovaizdinę, demografinę situaciją.

Gamtos teikiama poilsio funkcija ir nacionalinės moderniosios urbanistikos tradicijos paieška – esminės L. Dringelio gyvenimo ir veiklos, kūrybos gairės. Dalyvavimas projektinėje, mokslinėje ir pedagoginėje ir veikloje formavo plačią ir gilią architekto patirtį. Jis daug dėmesio skyrė viešųjų želdynų įveisimo, miesto želdynų normavimo temai. Ryškiausias pėdsakas išpaustas rekreacinio planavimo ir projektavimo srityje, architektūros, urbanistikos ir kraštovaizdžio architektūros mokslinėje periodikoje.

Tyrimo ir straipsnio tikslas – apžvelgti ir analizuoti L. Dringelio kūrybinės veiklos faktus, principus ir meninės raiškos priemones, apibendrinti žinias apie šio architekto ir kraštovaizdžio architekto veiklą, akcentuojant kraštovaizdžio architektūros idėjų plėtotės ir meninio indėlio aspektus, pateikti svarbiausių darbų analizę ir išryškinti kūrybinio palikimo bruožus bei vertinguosius elementus.

Tyrimo metodika

Rengiant straipsnį taikyti bibliografinių ir ikonografinių šaltinių, mokslinių publikacijų, elektroninių išteklių analizės, sugretinimo ir palyginimo, apžvalginių tyrimų L. Dringelio projektuotuose objektuose, pirmiausia, viešosiose erdvėse, metodai. Darbas taip pat paremtas įvairių autorių publikacijų ir apžvalginių analizių apie kraštovaizdžio architektūros kūrėjus metodine sankloda. Tokiais pavyzdžiais laikytini straipsniai apie amžininkus Teklę Šešelgienę (Deveikienė, 2014), prancūzų kraštovaizdžio architektus P. Cribier (Deveikienė ir Deveikis, 2016) ir M. Carojoud (Deveikienė ir Deveikis, 2021), K. Jakovlevą-Mateckį (Burinskienė ir Stauskis, 2018), A. Kiškį (Linare, 2014; Linare, Mituzas *et al.*, 2018). Šie pavyzdžiai suponuoja atitinkamą straipsnio struktūrą, pasakojimo ir analizės stilių ir metodiką.

Puikus analizės ir informacijos šaltinis yra R. Pilkausko dvitomė (kol kas) antologija *Miesto želdynų plėtotė* (2019; 2020), kurioje nemažai vietos skiriama bendraautorių R. Pilkausko ir L. Dringelio projektams, taip pat 2020 m. išleista L. Dringelio darbų bibliografija. Vertingos informacijos taip pat teikia Architektūros ir urbanistikos tyrimų centro (AUTC) portalas su vertinga ikonografija ir architektūros tyrinėtojo dr. Vaido Petrulio apžvalgomis; LKAS parengti ir išleisti leidiniai *Lietuvos kraštovaizdžio architektų darbai* (2007; 2018), kuriuose pristatomi L. Dringelio projektai ir publikacijos. Leidinyje *Lietuvos kraštovaizdžio architektų darbai 2008–2018* (sudarytojas Mantas Pilkauskas, 2018) publikuojamas pramogų, sporto ir poilsio daugiafunkcinio komplekso Pakruojo dolomito kasybos karjeruose projekto (2012, autoriai dr. L. Dringelis, dr. E. Ramanauskas ir kt.) aprašymas, keletas architektūros veterano parengtų trumpų kritinių straipsnių ir projektų recenzijų.

Autorių kolektyvo (Dringelis, Ramanauskas *et al.*, 2015) parengta mokslo studija, kolegų atsiliepimai apie šią studiją (Jakovlevas-Mateckis, 2019) patvirtina jos svarbą ir dvigubą paskirtį: kaip analizės metodikos šaltinio ir objektų analizės turinio. K. Jakovlevo-Mateckio teigimu, šioje mokslo studijoje „pirmą kartą šalyje atlikti miestų, miestelių ir kaimų kompleksiniai natūriniai tyrimai, kuriuose nagrinėjama jų gamtinė aplinka (reljefas, vandenys, želdiniai), panoramos, siluetas, planinė ir erdvinė struktūra, užstatymo pobūdis, architektūra, svarbiausi statiniai, ypač kultūros paveldo objektai (bažnyčios, dvarų sodybos ir pan.) bei kiti komponentai, lemiantys gyvenamųjų vietovių savitumą, jų identitetą“ (Jakovlevas-Mateckis, 2019).

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

L. Dringelio biografijos faktai. Architektas ir kraštovaizdžio architektas doc. dr. Liucijus Albertas Dringelis gimė 1931 m. lapkričio 5 d. Varėnoje. Tėvai buvo tarnautojai: tėtis – Varėnos valsčiaus viršaitis, mama – mokytoja. Mokytis pradėjo 1938 m. ir pirmą skyrių lankė Varėnos II lenkiškoje mokykloje. Nuo 1940 iki 1943 m. lankė Varėnos I (Senosios Varėnos) pradinę mokyklą, kur baigė penkis skyrius. 1943 m. įstojo į Merkinės gimnazijos antrą klasę. 1950 m. baigė Merkinės vidurinę mokyklą, 1956 m. – Kauno politechnikos institutą (dabar Kauno technologijos universitetas, KTU) įgydamas architekto specialybę. Jaunas žingeidus specialistas ėmėsi architektūrinio projektavimo darbų. Jis dirbo: 1956–1957 m. Žemės ūkio statybos projektavimo institute; 1957–1965 m. Miestų statybos projektavimo instituto Kauno filiale grupės vadovu; 1964–1965 m. Lietuvos žemės ūkio akademijos (LŽŪA; dabar Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademija) vyr. dėstytoju (Lietuvos kraštovaizdžio architektų darbai, 2007, p. 103; Darbų bibliografinė rodyklė, 2020).

Nuo 1965 m. L. Dringelis nuolat dirbo Lietuvos statybos ir architektūros mokslinio tyrimo institute (vėliau ir dabar – KTU Architektūros ir statybos institutas) aspirantu, mokslo darbuotoju, Kraštotvarkos sektoriaus vedėju (nuo 1998 m.). Šiame institute dirbo iki 2011 m. pabaigos, o 2012 m. laimėjęs Lietuvos mokslo tarybos finansuojamo mokslo darbo konkursą vykdyti temą pratęsė darbą KTU ASI iki 2014 m. pabaigos. Nuo 1995 m. jis – KTU docentas (Lietuvos kraštovaizdžio architektų darbai, 2007, p. 103; Darbų bibliografinė rodyklė, 2020).

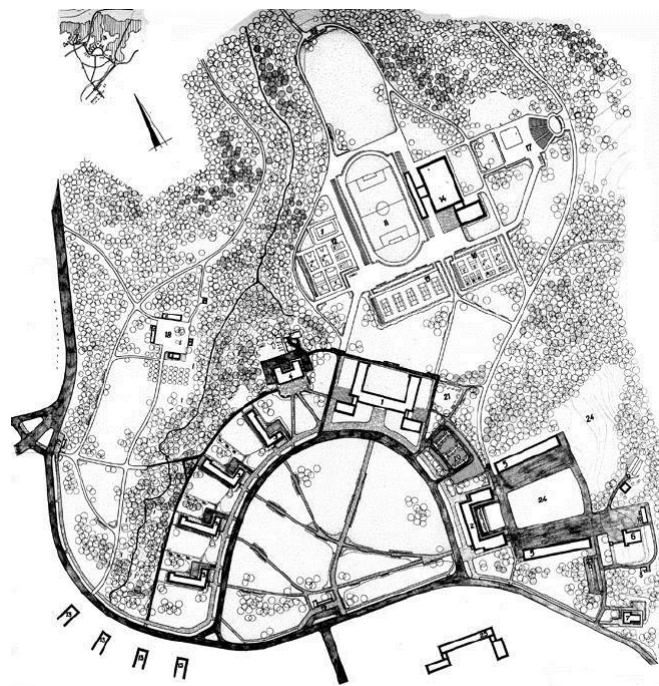
Galima teigti, kad dzūkiška gamtos žmogaus prigimtis puikiai atitiko projektavimo institute keliamus profesinius uždavinius, susiejo jo veiklą su „viena didžiausių septynmečio statybų“ – LŽŪA urbanistinio komplekso kūrimu. Kaip rašo architektūros tyrinėtojas dr. Vaidotas Petrusis, Žemės ūkio akademija buvo pirmasis tokio užmojo vienu metu ir vienoje vietoje XX a. 6-ojo dešimtmečio pabaigoje suprojektuotas aukštosios mokyklos miestelis sovietinėje Lietuvoje.

Kraštovaizdžio architektūros kūrybą L. Dringelis pradėjo 1962 m., kai kartu su Regimantu Pilkausku parengė Lazdijų miesto parko projektą, kuris 1964 m. buvo eksponuotas SSSR liaudies ūkio pasiekimų parodoje Maskvoje, pelnė šios parodos sidabro ir bronzos medalius (Lietuvos kraštovaizdžio architektų darbai, 2007, p. 103; Pilkauskas, 2019, p. 156). Kūrybinis tandemas užsimezgė tvirtas ir vėliau vykdė daug bendrų kūrybinių darbų – parengė LŽŪA komplekso aplinkumos formavimo ir tvarkymo projektą (1965, 1 pav.), kuris irgi buvo 1968 m. parodytas Maskvoje, jo autoriai buvo apdovanoti minėtos parodos bronzos medaliais (Pilkauskas, 2019, p. 156); dalyvavo įvairių kraštovaizdžio architektūros projektų konkursuose: Karoliniškių kraštovaizdžio draustinio sutvarkymo (I premija, 1974; su R. Pilkausku ir L. Vaičaityte), Vilniaus pilių aplinkumos (I premija, 1979; su N. Kitkausku ir R. Pilkausku), Kauno Karo muziejaus sodelio rekonstrukcijos (I premija, 1992) ir kituose.

Atėjęs dirbti į Lietuvos statybos ir architektūros mokslinio tyrimo institutą (1965) L. Dringelis tapo Vlodo Stausko (1932–2014) suformuotos kraštovaizdžio ir rekreacinės architektūros mokyklos šalininku ir dalyviu. Jis aktyviai atsidėjo sveikatingumo parkų, gydamosios kūno kultūros ir klimato terapijos temai, sanatorijų ir kurortų statinių ir įtaisinių projektams. Jo darbų sąrašė (žr. skirsnį „Svarbiausieji L. Dringelio darbai“) atsirado kurortų infrastruktūros statinių ir parkų projektų.

L. Dringelis suformavo gydomųjų parkų planavimo teoriją ir metodiką (rusų k. 1977; Dringelis, 1980). Šia tema 1983 m. jis apgynė architektūros mokslų kandidato (daktaro) disertaciją. Architektas su bendraautoriais dar 1973 m. pateikė Nemuno salos parko Kaune pasiūlymą, kuris buvo pradėtas įgyvendinti. Tačiau 1980 m. buvo paskelbtas Nemuno salos parko konkursas, kuriame L. Dringelis su A. Grigaliūnu pelnė 2-ą vietą. Atkūrus Lietuvos valstybės nepriklausomybę L. Dringelis su kolegomis projektavimo darbus dirbo UAB „Želdynai“.

1 pav. LŽŪA teritorijos tvarkymo ir želdinimo projekto pagrindinis brėžinys. Autoriai Liucijus Dringelis ir Regimantas Pilkauskas, 1965.

Fig. 1. The main drawing of the LUA territory management and planting project. Authors Liucijus Dringelis and Regimantas Pilkauskas, 1965

L. Dringelis yra per 100 mokslo tiriamųjų darbų ir straipsnių teritorijų planavimo, kurortų ir poilsio zonų projektavimo, želdynų normavimo, miesto skverų ir aikščių įrengimo klausimais autorius ir bendraautoris. Jis yra LKAS narys steigėjas (1995), ženklo „Už nuopelnus Lietuvos kraštovaizdžio architektūrai“ kavalierius (2012). Pastaruoju metu jo kūryba plačiau aptarta ir analizuota Regimanto Pilkausko knygoje *Miesto želdynų plėtotė* (1 ir 2 dalys, 2019, 2020).

2015 m. architektui dr. Liucijui Albertui Dringeliui buvo įteiktas Architekto A. Zavišos fondo apdovanojimas „Už gyvenimo nuopelnus rekreacinės architektūros srityje“. Fondo įsteigėjas ir ilgametis pirmininkas, architektas Leonardas Vaitys sveikindamas laureatą, pristatė žymiausias jo darbus, veiklą ir pasidžiaugė architekto žmogiškosiomis vertybėmis.

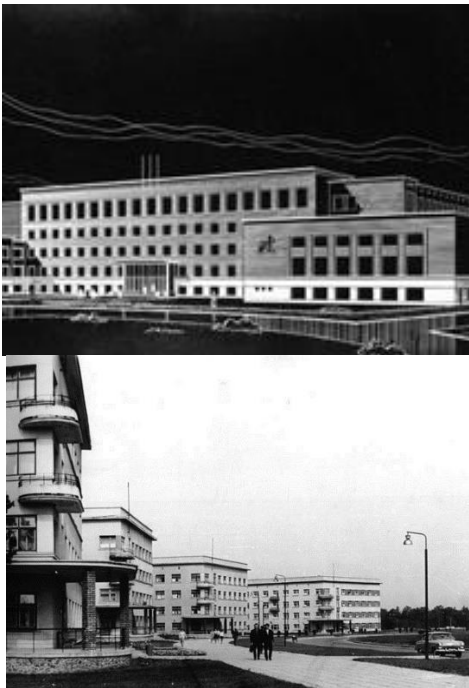
Pastaruoju metu architektūros ir kraštovaizdžio architektūros veteranas, emeritas rūpinasi jo širdžiai ir dvasiai mieliais ir rūpimais Kauno Karo muziejaus sodelio, Linkuvos miestelio kraštovaizdžio tvarkymo, istorijos įamžinimo reikalais, spaudoje ir interneto portaluose, dažnai nevengdamas kritikos, pasisako viešųjų erdvių tvarkymo reikalais.

Svarbiausieji L. Dringelio darbai ir europinis kontekstas. Dr. L. Dringelio kūrybinis pėdsakas ypač reikšmingas Lietuvos žemės ūkio akademijos (LŽŪA) miestelio, šalies rekreacinių objektų ir teritorijų projektavimo baruose. Svarbiausieji dr. Liucijaus Dringelio darbai:

- Suprojektavo LŽŪA centrinius rūmus Noreikiškėse, Kauno r. (su kitais, 1963), sanatorijos „Dzūkija“ klubą ir valgyklą Druskininkuose (1967), Gydomosios kūno kultūros dispanserį Druskininkuose (1969), Viršūžiglio bažnyčią Kauno r. (1995) ir kitus statinius.
- Lazdijų miesto parko projektas (1962, su Regimantu Pilkausku), kuris tais pačiais metais buvo apdovanotas SSSR liaudies ūkio pasiekimų parodos Maskvoje sidabro ir bronzos medaliais.
- LŽŪA akademinio komplekso centrinės dalies aplinkumos formavimo ir tvarkymo projektas (1965, su Regimantu Pilkausku), plėtojęs akademinio miestelio bendrojo plano idėjas.

- Suprojektavo (vienas ir su kitais) Druskininkų kurorto gydamosios kūno kultūros ir klimato terapijos parką (1969), Nemuno salos parką Kaune (1971), Palangos kurorto Sveikatos parką (1972).
- Jis yra Kauno miesto generalinio (bendrojo) plano iki 2000 m. (1983), Palangos generalinio (bendrojo) plano (1988), Rietavo centrinės dalies tvarkymo projekto (2002), Plungės miesto centrinės aikštės techninio projekto (2006) bendraautoris.
- Pastarąjį dešimtmetį su kolega dr. Evaldu Ramanausku daugiausia dėmesio skyrė Lietuvos gyvenamųjų vietovių urbanistinės, architektūrinės ir kraštovaizdinės struktūros savitumų tyrimams ir aplinkos savitumo išsaugojimo problemoms; publikavo (su bendraautoriais) solidžią mokslo studiją šia tema (Dringelis *et al.*, 2015) ir eilę mokslinių straipsnių (2013–2019), tarp jų ir Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjungos (LKAS) leidiniuose (Dringelis ir Ramanauskas, 2018).

Keletą pastraipų ir apibendrinimų paskirsime LŽŪA komplekso (2 pav.) statybos istorijai, prie kurios reikšmingai prisidėjo ir architektas L. Dringelis. Komplexą sudarė centriniai rūmai, mechanizacijos fakulteto korpusas, keturi studentų bendrabučiai po 400 vietų, 300 vietų valgykla bei įvairūs ūkiniai pastatai (katilinė, mokomasis šiltnamio, garažai). Projektą rengė nemažas būrys projektavimo instituto, kuris vėliau tapo Miestų statybos projektavimo instituto Kauno filialu, projektuotojų, dirbusių architekto Jono Putnos (1921–2007) skyriuje. Nors pirminiame urbanistiniame akademinio miestelio projekte (architektas Jonas Navakas, 1922–2011) buvo formuojama monumentalė, „socialistinio realizmo“ laikotarpiui būdinga ašis, šios pompastiškos kompozicijos buvo atsisakyta ir ji pakeista laisvu, modernizmui būdingu išplanavimu (Petruolis, 2020).

2 pav. LŽŪA akademinio miestelio projekto detalės. Iš L. Dringelio asmeninio archyvo, AUTC.

Fig. 2. Details of the LUA academic campus project. From L. Dringel's personal archive, AUTC

Centriniai rūmai suprojektuoti pasiremiant Sąjunginiame aukštųjų mokyklų projektavimo institute parengtu Sverdlovsko (dabar Jekaterinburgas) žemės ūkio instituto projektu. Tačiau, kaip prisimena projektą vietos sąlygoms pritaikęs architektas L. Dringelis, tipiniai sprendimai buvo iš esmės perdaryti, pasikeitė patalpų išplanavimas, iš rusiškojo projekto liko tik bendrosios ašys. Architektas prisimena dar vieną įdomų faktą, susijusį su tuo metu Sovietų Sąjungos architektūrą užgriuvusia sparčia industrializacija, – tai centrinių rūmų cokolio formavimo istorija.

Architektoninio monumentalumo statiniui turėjusi suteikti cokolinė dalis statybų metu buvo panaikinta. Planuota fasadų puošyba skulptūriniais akcentais (pagal skulptoriaus Petro Deltuvos diplominį darbą) taip pat nebuvo įgyvendinta (Petruolis, 2020).

Akademinio komplekso aplinkumos formavimo ir tvarkymo projektą (1 pav.) po kraštovaizdžio architekto Antano Tauro (1912–1988) pasiūlyto projekto 1965 m. sėkmingai sukūrė ir plėtoję R. Pilkauskas ir L. Dringelis taip pat buvo „redaguojami“. Apie šio projekto įgyvendinimą, pasak R. Pilkausko (2019), tuometis LŽŪA rektorius Zigmas Tadas Urbonas (1928–2017) kartais sakydavo, kad „nereikia norėti per gerai viską įvykdyti, nes šio projekto į Paryžiaus parodą mes nevešime“ (Pilkauskas, 2019).

1969 metais buvo patvirtintas Akademijos miestelio išplėtimo planas. Šiuo metu LŽŪA kompleksas vis dar plečiamas ir vystomas. Tačiau architektūros istorijos požiūriu, pasak dr. V. Petruolio, įdomiausias yra pirmasis Žemės ūkio akademijos miestelio raidos etapas, kuris iliustruoja ankstyvojo sovietmečio modernizmo raidą, kuomet architektūra balansavo tarp modernumo, „socialistinio realizmo“ bei tarpukario tradicijos interpretacijų.

Kurortų, terminų gydyklų temai skirti architekto ir kraštovaizdžio architekto L. Dringelio darbai turėjo ir tebeturi didelę reikšmę, nes šios vietovės ir jų puoselėjimas yra gili europinė tradicija. Tokios vietovės ir karštųjų ar druskingų versmių galios žinomos nuo Romos Antikos laikų ir ankstyvųjų Viduramžių. Prisiminkime tik kelias vietoves Vokietijoje, viena jų – Achenas. Keltų ir romėnų gydyklos Acheno mieste Vokietijoje, Belgijos ir Nyderlandų pasienyje žinomos nuo I-ojo m. e. amžiaus. Šis miestas įvairiomis kalbomis vadinamas skirtingai – vok. *Aachen*, flam. *Aken*, pranc. *Aix-la-Chapelle*, lenk. *Akwizgran*, lot. *Aquisgranum* (nuo keltų sveikatos dievo Grannuso). *Aquae Granni* – sieriingi karšti šaltiniai (iki +74° C) traukė frankų karalius. Karolis Didysis (Carolus Magnus, Charlemagne, Karl der Grosse, 742–814) čia apie 790 m. pasirinko Frankų imperijos sosto vietą. Vėliau čia buvo karūnuojami Šventosios Romos imperijos ir Vokietijos karaliai.

1852–1853 m. garsus Prūsijos želdynų projektuotojas Peteris Josephas Lenné (1789–1866) suprojektavo Achene miesto parką ir kurorto sodą (vok. *Stadtpark und Kurgarten Aachen*), kiek vėliau – Acheno Elizos šaltinio (vok. *Elisenbrunnen*) skverą *Elisengarten* su vandens žaisme, kitus Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės kurotų parkus. Garsus P. J. Lenné 1856 m. projektuotas Homburgo miesto kurorto parkas (*Kurpark Bad Homburg*, 44 ha) su 1834 m. atrastu Elizabetės šaltiniu (*Elisabethenbrunnen*), kazino (1840) ir *Kaiser-Wilhelms-Bad* sanatorija netoli Frankfurto prie Maino, pamėgtas Europos ir pasaulio šalių valdovų ir aristokratų, palikusių čia savo architektūros dovanų, gyvuoja iki šiolei (Deveikienė ir Deveikis, 2020, p. 178).

XVIII a. pabaigoje – XIX a. Vakarų Europoje pradėjusios plisti kurortų tradicijos pasiekė Prūsiją, Mažosios Lietuvos ir Abiejų Tautų Respublikos žemes. Kuršių nerijos pradžioje Krante (vok. *Cranz*) 1816 m. buvo įkurtas kurortas. 1840 m. pradėta lankytis Juodkrantės kurorte, o 1861 m. paskelbtas ir Girulių kurortas (vok. *Försterei*, girininkija). Druskininkais kaip kurortine vieta dar 1789 m. susidomėjo Gardine vykusio Abiejų Tautų Respublikos Seimo nariai. Jų paskatintas vietovę aplankė karalius Stanislovas Augustas Poniatovskis (1732–1798). Jo įsakymu apie 1790 m. rūmų gydytojas pradėjo tirti Druskininkų mineralinio vandens gydomąsias savybes, 1794 m. dekretu Druskininkai paskelbti gydomąja vieta (Deveikienė ir Deveikis, 2020, p. 179).

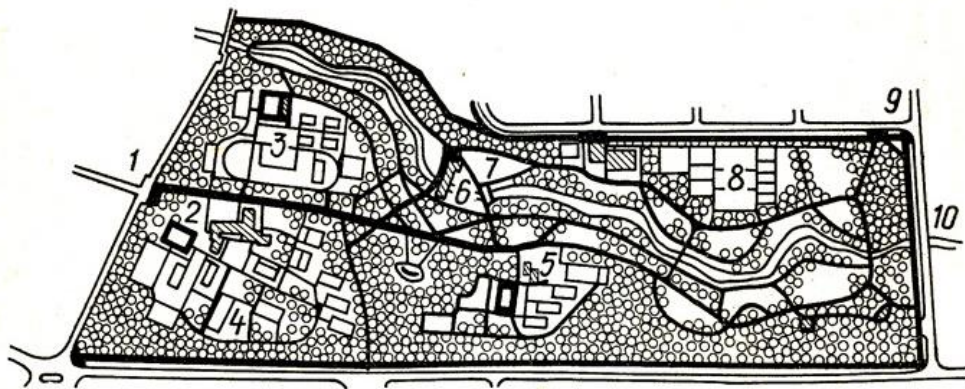
Taigi, žymiausi Lietuvos kurortai – Birštonas ir Druskininkai – savo (ir kurorto želdynų) amžių gali skaičiuoti nuo XIX a. vidurio. Abiejų vietovių sūrieji vandenys žinomi ir minimi nuo seno. 1835 m. atlikti ir Rusijos carui pateikti Druskininkų mineralinio vandens tyrimai sudarė prielaidas gauti caro leidimą (1837) steigti ir plėtoti Druskininkų kurortą. Nuo 1844 m. Gardine buvo leidžiamas žurnalas „Druskininkų šaltinių undinė“, garsas apie kurortą sklido plačiai. Nuo 1846 m. pradėti tirti druskingi Birštono šaltiniai, 1851 m. (kiti teigia, kad 1854 m.) gautas leidimas įkurti kurortą, 1855 m. pradėta statyti Birštono gydyklas. Kurorto istorija tęsiama antai jau 170 metų. Apylinkių miškai ir kurorto želdynai čia gražiai susieti į kurorto parkų sistemą.

Per Pirmąjį pasaulinį karą Druskininkų kurortas labai nukentėjo, po karo iki 1939 m. rudens buvo užimtas ir administruojamas Lenkijos Respublikos. 1923 m. pavasarį Druskininkuose oficialiai atidarytas kurortinis sezonas. Kurortą mėgo Lenkijos valstybės vadovas Juzefas Pilsudskis (1867–1935) kiti kultūros ir politikos asmenys. Lankytojus čia traukė gydytojos Eugenijos Lewickos (1896–1931) dabartinio K. Dineikos parko vietoje, pušyne, 6 ha teritorijoje, įkurtas saulės, oro ir mankštos procedūrų parkas, kurį sudarė du atviri maudymosi baseinai suaugusiems, baseinas vaikams, du aerosoliariumai, keletas gimnastikos ir sporto aikštelių, pastatyti keli paviljonai ir vandentiekio bokštas – pastatams buvo būdinga solidi modernizmo estetika (Migonytė, 2020).

Po Antrojo pasaulinio karo, nuo 1952 m., parko atkūrimo ėmėsi ir toliau gydamosios kūno kultūros gydymo metodikas plėtojo ir taikė žymus kūno kultūros specialistas Karolis Dineika (1898–1980). Gimęs Rygoje lietuvių darbininkų šeimoje, gyvenimo užgrūdintas, baigęs Tartu kūno kultūros institutą, 1918 m. jis grįžo į Lietuvą, 1919 m. stojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę, 1920–1922 m. – kariuomenės sporto instruktorius, organizavo krepšinio rungtynes, o 1922 m. išleido knygutę „Krepšiasvydis“. Dirbo fizinio lavinimo mokytoju Linkuvos, Kauno Aušros ir Alytaus gimnazijose. 1920 m. jis įkūrė Lietuvos fizinio lavinimo sąjungą, 1922 m. – Lietuvos gimnastikos ir sporto federaciją, buvo jų pirmuoju pirmininku. Iki 1940 m. išleido 14 knygų fizinės ir dvasinės kultūros klausimais, buvo Alytaus stadiono statybos iniciatorius.

Iki 1967 m. šio parko teritorija išaugo iki 12,5 ha, vėliau dar išplėstas iki 17 ha. Architektas Algimantas Mačiulis 1960 m. suprojektavo santūrių formų ir gabaritų įeigą į gydamosios fizinės kultūros parką. 1964 m. ant Ratnyčios upelio pastatytos kaskadinės maudyklės (arch. Vytautas Gabriūnas). 1969 m. architektas ir kraštovaizdžio architektas L. Dringelis, suprojektavo gydamosios fizinės kultūros dispanserio pastatą, talkinamas R. Pilkauskas – fizinės kultūros ir klimato terapijos parką, vėliau pavadintą K. Dineikos vardu (Dringelis, 1980; Migonytė, 2020) (3 pav).

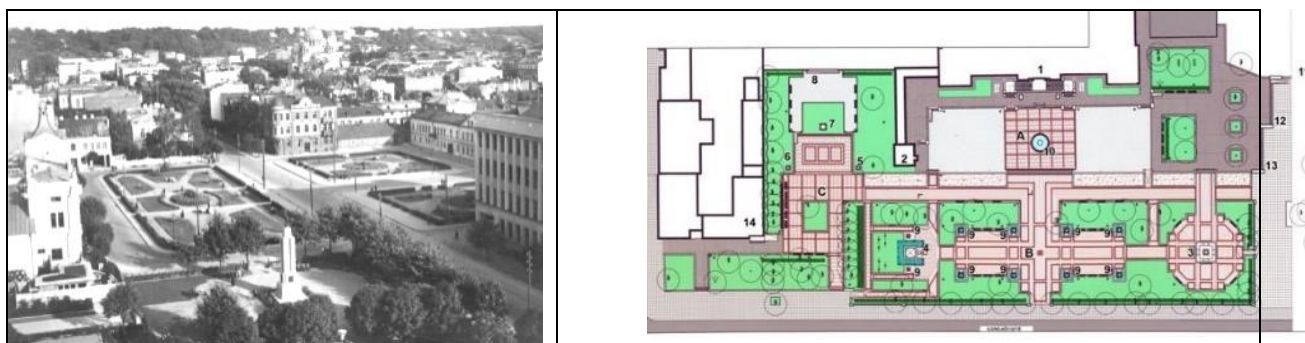
Druskininkų gydamosios fizinės kultūros ir klimato terapijos parko planas. Archit. L. Dringelis, inž. mišk. R. Pilkauskas. 1. Pagrindinis įėjimas į parką; 2. Gydamosios fizinės kultūros dispanseris; 3. Vaikų sektorius, kuriame yra atviras plaukimo baseinas, aerosoliariumas, gydamosios gimnastikos ir sportinių žaidimų aikštelės; 4. Moterų sektorius, kuriame yra analogiški įrenginiai, kaip vaikų sektoriuje; 5. Vyrų sektorius (projektuojamas), kuriame numatyti panašūs įrenginiai, kaip ir kituose sektoriuose; 6. Kaskadinės maudyklės; 7. Jonoterapijos paviljonas; 8. Sportinių žaidimų aikštynas (projektuojamas); 9. Artimo turizmo maršruto „Saulės tako“ pradžia; 10. Ratnyčios upelis

3 pav. Druskininkų gydamosios fizinės kultūros ir klimato terapijos parko planas (1969), šaltinis: Dringelis, 1980.
Fig. 3. Plan of Druskininkai Therapeutic Physical Culture and Climate Therapy Park (1969), source: Dringelis, 1980
Pirmaisiais Lietuvos atkurtos nepriklausomybės metais K. Dineikos gydamosios fizinės kultūros parkas buvo apleistas, tačiau po 2010 m. Druskininkų savivaldybės iniciatyva imtasi šios kurorto sveikatingumo oazės rekonstrukcijos. K. Dineikos parko rekonstrukcijos projektas (autoriai architektai Kęstutis Pempė, Irena Kliobavičiūtė, kraštovaizdžio architektė Deja Želvienė) įgyvendintas, ir parkas atidarytas 2015 m. vasaros pradžioje.

L. Dringelis svariai prisidėjo prie Palangos kurorto plėtros strategijos, kurios nuostatos įdiegtos Palangos generaliniame plane (MSPI ir LSAMTI, 1988–1989), kurorto parkų sistemos kūrimo. Strategija remiasi prof. habil. dr. Vlodo Stausko ir kitų moksliniuose darbuose pagrįsta vadinamąja pajūrio „lizdinio“ planavimo ir „giluminės“ plėtros koncepcija. Dar 1972 m. parengęs Palangos Sveikatos parko projektą L. Dringelis siekė plėtoti Palangos parkų sistemą. Deja, puiki idėja nebuvo realizuota.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę imtasi nacionalinės reikšmės projektų. Vienas tokių – Vilniaus pilių istorinio nacionalinio parko projektas (1992, autoriai Liucijus Dringelis, Napoleonas Kitkauskas, Sigitas Lasavickas, Regimantas Pilkauskas; užsakovas Paminklotvarkos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, vykdytojas UAB „Želdynai“), parengtas plėtojant 1979 m. Vilniaus pilių aplinkumos tvarkymo konkursinį projektą (autoriai L. Dringelis, N. Kitkauskas, R. Pilkauskas). Naujas projektas 2002 m. kraštovaizdžio architektūros darbų parodoje-konkurse laimėjo pirmąją vietą (Lietuvos kraštovaizdžio architektų ..., 2007, p. 27).

Dar vienas reikšmingas architekto, urbanisto ir kraštovaizdžio architekto L. Dringelio veiklos objektas yra Kauno Karo muziejaus sodelis, tiksliau, jos rekonstrukcijos procesas. Kauno Vienybės aikštė, pirmiausia Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelio aplinkuma atkuriant valstybės nepriklausomybę buvo pertvarkyta, atkurta (4 pav.). Architektūros konkurse (1992) laimėta I premija, sudarė sąlygas L. Dringeliui grįžti prie tautinio modernizmo ištakų ir jo interpretacijų.

4 pav. Kauno Vienybės aikštė XX a. 4-ajame dešimtmetyje ir aikštės atkūrimo projektas (1992, aut. L. Dringelis).
Fig. 4. Kaunas Unity Square in the 20th century. In the 1930s, a square restoration project (1992, L. Dringelis)

Rietavo centrinės dalies tvarkymo projektas (2002, L. Dringelis, R. Pilkauskas, A. Lamauskas, A. Mlinkauskienė) pasižymi aiškia geometrine kompozicija, nuosaikia tvarkingo plano estetika, kietų dangų ir žalumos santykio balansu. Projektas 2005 m. Lietuvos kraštovaizdžio darbų parodoje-konkurse pelnė II premiją (Lietuvos kraštovaizdžio architektų ..., 2007, p. 48–49).

Daugiafunkcio pramogų, sporto ir poilsio komplekso Pakruojo dolomitų kasybos karjeruose projektas (2012, autoriai L. Dringelis, E. Ramanauskas, U. Pukštienė ir kt.), užsakomojo mokslo darbo KTU Kraštotvarkos centre „Dolomito kasybos telkinio Petrašiūnuose (Pakruojo raj.) panaudos galimybių kraštotvarkinė studija, parengiant teritorijos specialųjį kraštovaizdžio tvarkymo planą rekreaciniam panaudojimui“ (darbo vadovas prof. habil. dr. J. Bučas) sudėtinė dalis, aprėpia apie 880 ha teritoriją, kurioje numatoma (suplanuota) 14 teminių pramogų parkų (Lietuvos kraštovaizdžio architektų ..., 2018, p. 20–29). Šis projektas gali būti lyginamas su prancūzų kraštovaizdžio architekto Michel Corajoud (1937–2014) projektais: Sausset parko Senos ir Saint-Denis departamente (1981–2005; 200 ha teritorija); Saint-Denis lygumos urbanistinės plėtros projektu (*Projet urbain de la Plaine Saint-Denis*, 1991–1999, 850 ha teritorija) (Deveikienė ir Deveikis, 2021).

Mokslinė ir metodinė L. Dringelio veikla, menotyrinė publicistika. Sovietiniu laikotarpiu architektas ir kraštovaizdžio architektas L. Dringelis kaip mokslininkas gilinosi į rekreacinės architektūros tendencijų ir inovacijų tyrimus, gydomųjų ar sveikatos parkų formavimo teoriją ir praktiką (Dringelis, 1980).

Nuo 1998 m. tapęs ASI Kraštotvarkos sektoriaus vadovu L. Dringelis daug dėmesio skyrė miestų ir miestelių želdynų sistemų tyrimams, jų planavimo ir normavimo problemoms (Dimindavičiūtė ir Dringelis, 2004a, 2004b). Vėliau atsidėjo Lietuvos miestų, miestelių ir kaimų erdvinės struktūros analizei ir išsaugojimo metodikos formavimui (Dringelis ir Ramanauskas, 2015; Dringelis *et al.*, 2015). Po 2010 m. jis su kolektyvu parengė, išleido ir pristatė visuomenei didelės apimties mokslo studiją „Lietuvos miestų, miestelių ir kaimų erdvinės struktūros savitumo nustatymas ir jo išsaugojimas“ (2015). Šiuo laikotarpiu jis ėmėsi vertinti miestų ir miestelių aikščių rekonstrukcijas, viešųjų erdvių renovavimo patirtis ir problemas (Dringelis, 2011; Dringelis ir Ramanauskas, 2015, 2018), daug publikavo mokslinėje ir populiarioje periodikoje. Pagrindinį dėmesį tyrėjas su kolegomis nukreipė į miestelius, kurių Lietuvoje priskaičiuojama 249 ir kurie yra vietiniai administraciniai ir kultūriniai centrai (seniūnijos centras, mokykla, kitos įstaigos, bažnyčia) ir į kaimo vietoves (20 940); būtent miestelių ir kaimo vietovių erdvinė struktūra, viešųjų erdvių tvarkymas lemia Lietuvos kraštovaizdžio raišką ir savitumus bei ypatybes.

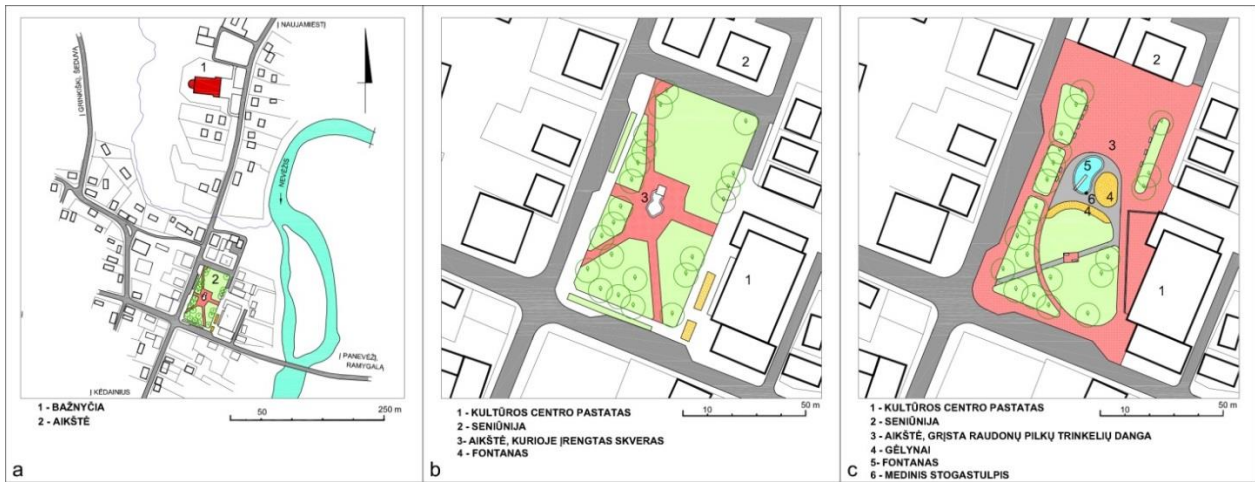
Tiek mokslo studijoje (Dringelis *et al.*, 2015), tiek kituose tekstuose L. Dringelis su bendraautoriais analizuodamas miestų ir miestelių viešųjų erdvių tvarkymo patirtį vertina renovacijų ir rekonstrukcijų sprendinius, pateikia ir aptaria neigiamus ir teigiamus pavyzdžius, nurodo esmines klaidas. Pateikiama pavaizdi pagrindinių iliustracijų triada: a) miestelio centrinės dalies situacija, b) aikštė prieš rekonstrukciją, c) aikštė po rekonstrukcijos, taip pat papildomų iliustracijų – keletas būdingų vaizdų – iš kiekvieno tiriamojo objekto.

Prie nesėkmingų pavyzdžių tyrimo autoriai priskiria Palangos J. Basanavičiaus gatvės rekonstrukciją. „Tai pirmasis toks pertvarkymo patyrimas, padaręs įtaką drastiškiems pokyčiams ir kituose šalies miestuose“ (Dringelis ir Ramanauskas, 2018). Neigiamu pavyzdžiu laikoma ir Nepriklausomybės aikštės Kaune rekonstrukcija, Jonavos Santarvės aikštės prie savivaldybės administracinio pastato grindinio spalvų „raštas“. Išskirtinis neigiamas pavyzdys yra J. Basanavičiaus skvero Birštone pertvarkymas, sujungiant į vieną išgrįstą plokštumą skvero ir gatvės paviršius. Gatvių ir aikščių sujungimas į vieną erdvę ir paviršių (Birštonas, Pasvalys) naikina erdvinę ir planinę struktūrą, dingsta vietos dvasia, urbanistinis mastelis. Lazdijai, Širvintos, Pagėgiai po centrinių dalių rekonstrukcijos „pasipuošė“ brangių dangų bulvarais be vešlių medžių ir be žmonių, nes juose nėra rekreacinių, poilsio vietų (Dringelis ir Ramanauskas, 2018).

Prie teigiamų pavyzdžių tyrimo autoriai (Dringelis *et al.*, 2015; Dringelis ir Ramanauskas, 2018) priskiria Utenos miesto, Eišiškių, Kudirkos Naumiesčio, Telšių miesto viešųjų erdvių tvarkymo patyrimą. Telšiai gali būti ypač geras pavyzdys viešųjų erdvių tvarkymo srityje: mieste buvo atliktas esminis viešųjų erdvių formavimas (architektas Algirdas Žebrauskas), pirmiausia, miesto ir ežero santykio atgaivinimas. Saikingų spalvų grindinio panaudojimas, miesto atvėrimas į Masčio ežero pusę, apžvalgos aikštelių bei amfiteatro įrengimas, takų prie ežero nutiesimas daro visapusiškai teigiamą įspūdį, – teigia tyrimo autoriai. Prie teigiamų pavyzdžių skiriamas ir Plungės miesto centrinės dalies, Rokiškio miesto aikštės tvarkymas.

Kaip neigiami miestelio aikščių tvarkymo pavyzdžiai daugelyje publikacijų (Dringelis *et al.*, 2015; Dringelis ir Ramanauskas, 2015; 2018) nurodomi Grinkiškio, Baisogalos, Krekenavos (5 pav.), Kapčiamiesčio (6 pav.) aikščių pertvarkymai. Miestelių aikštėse sukurtos ištisos kietų dangų plynės, atviros vėjams ir saulei, kai kur gatvės ta pačia danga sujungtos su aikšte, aplinkiniai pastatai patyrė mastelio kontrastą ir disharmoniją.

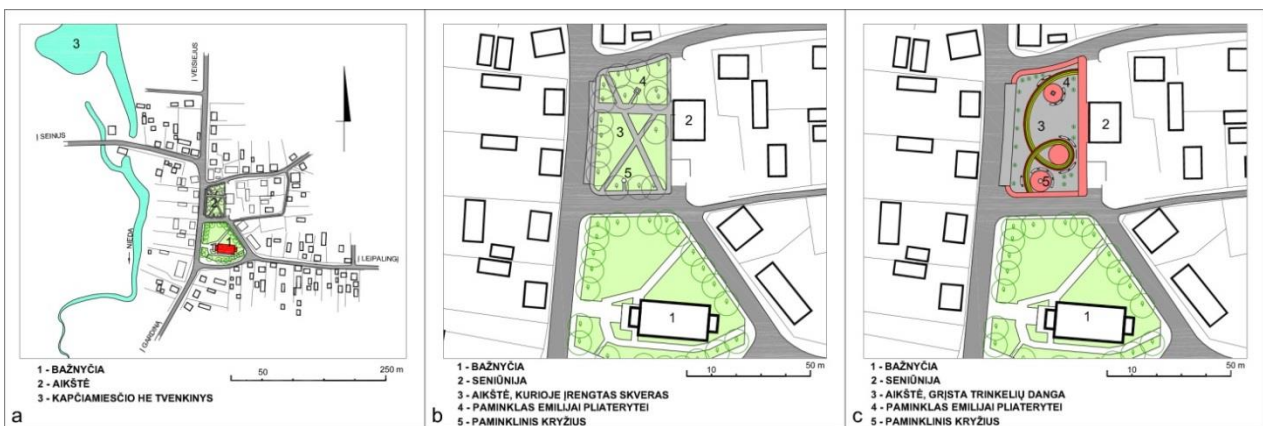

5 pav. Krekenava. Miestelio aikštės schemas: a – miestelio centrinės dalies situacijos schema; b – aikštė prieš rekonstrukciją; c – aikštė po rekonstrukcijos: teritorija išgrįsta įmantrių formų klinkerio ir granitinių trinkelėjų plotais, kurie suformavo miesteliui nebūdingą „miestišką“ aplinką. Šaltinis: Dringelis ir Ramanauskas, 2015, 2018.

Fig. 5. Krekenava. Schemes of the town square: a - situation scheme of the central part of the town; b - square before reconstruction; c - square after reconstruction: the territory is paved with areas of intricately shaped clinker and granite blocks, which formed an “urban” environment uncharacteristic of the town. Source: Dringelis & Ramanauskas, 2015

Kapčiamiestyje (Lazdijų r.) aikštėje-skvere (6 pav.) iškirsti medžiai. Emilijos Platerytės (1806–1831) paminklas prarado jaukią erdvę – liko grindinio plynėje apjuostas suolų, kurie netinka nei poilsiui, nei pagarbos ženklui. Didžiausias absurdas, pasak tyrimo autorių, yra trispalvės (Lietuvos vėliavos) juostos vinguriavimas (Dringelis ir Ramanauskas, 2015, 2018). Už ES pinigų sunaikintas miestelio savitumas ir identitetas (Dringelis *et al.*, 2015).

6 pav. Kapčiamiestis. Miestelio aikštės schemas: a – miestelio centrinės dalies situacijos schema; b – aikštė prieš rekonstrukciją; c – aikštė po rekonstrukcijos: išgrįsta trinkelėjų danga suskaidyta manieringos formos juosta, kurioje panaudotas geltonos, žalios ir raudonos spalvų motyvas. Šaltinis: Dringelis ir Ramanauskas, 2015, 2018.

Fig. 6. Schemes of the Kapčiamiestis town square: a - situation scheme of the central part of the town; b - square before reconstruction; c - square after reconstruction: a paved strip of manners in the form of a yellow, green and red motif. Source: Dringelis and Ramanauskas, 2015, 2018

Tyrimo autoriai apgailestauja, kad daugeliu atvejų iš senosios miestelio aikštės, turinčios susiformavusią urbanistinę struktūrą ir aplinką, sukuriama nauja, įmantriai suplanuota erdvė, kuri neturi jokio semantinio ryšio su buvusiu miestelio želdynu. Panaikinus visus senosios miestelio urbanistikos pėdsakus, gatves ir privažiavimus, spalvotomis trinkelėmis išgrindžiama didžiulė nyki erdvė, sunaikinanti miestelio savitumą, mastelį, kaloritą, tapatumą (Dringelis ir Ramanauskas, 2015, p. 185). Pasak autorių, galima teigti, kad tvarkant miestelių viešąsias erdves dideli pinigai išleidžiami ne jų būdingiems bruožams išsaugoti ir puoselėti, bet jų savitumui griauti ir naikinti.

Šiais skaudžiais klausimais L. Dringelis pastaruoju metu nuolat pasisako interneto portaluose (pvz., *15min.lt*), menotyros tekstų rinkiniuose ar kituose spaudos puslapiuose.

L. A. Dringelis nemažai dalyvavo ir visuomeninėje veikloje. Viena iš tokių svarbių veiklos sričių – ilgametis darbas Kauno miesto savivaldybės urbanistikos ir architektūros taryboje (nuo 1995). Taip pat labai reikšmingas darbas buvo dalyvavimas Valdovų rūmų atkūrimo ir jų paskirties nustatymo ekspertų komisijos veikloje (2004–2008 m.). Be to, jis buvo Kauno technologijos universiteto Statybos ir architektūros fakulteto tarybos bei Architektūros ir statybos instituto tarybos narys (1995–2010 m.) ir kt. (Darbų bibliografinė rodyklė, 2020). Pažymėtinas mokslininko ir pedagogo darbas architektūros, kraštovaizdžio architektūros ar želdininkystės, kraštovaizdžio dizaino specialybių studentų baigiamųjų darbų gynimo komisijose

Leidinyje *Liucijus Albertas Dringelis. Darbų bibliografinė rodyklė 1956-2020* (2020) apibendrina plačiąsą architekturo ir kraštovaizdžio architekturo veiklą. Leidinyje pateikiama Varėnoje gimusio žinomo architekturo Liucijaus Alberto Dringelio autobiografija, jo projektuotų pastatų, statinių, paminklų sąrašas, chronologine tvarka (1956-2015) aprašyti mokslo darbai, projektai, planai, architektūros konkursai, knygos, publikacijos, skelbtos mokslo ir populiarioje periodikoje ar internetinėje erdvėje, išvardintos konferencijos, kuriose skaityti pranešimai, nurodytos parengtos recenzijos, aptarta visuomeninė ir ekspertinė veikla.

L. Dringelis apgailestauja, kad kūrybinė profesinė organizacija Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga (LKAS) visuomenėje beveik nežinoma, kad sprendžiant svarbių kraštovaizdžio architektūros objektų planavimo, erdvinio formavimo, apželdinimo, stilistikos ir kitus klausimus LKAS diplomatiškai mandagiai patyli ir savo nuomonės nepareiškia (Dringelis ir Ramanauskas, 2018). Jis perspėja, kad būnant svarbių darbų nuošalėje negalima tikėtis visuomenės pripažinimo ir daryti reikiamą įtaką kuriant ir tvarkant šalies gyvenamųjų vietovių viešąsias erdves.

Apibendrinimas

Liucijus Albertas Dringelis buvo ir lieka prof. habil. dr. Vlado Stausko (1932–2014) suformuotos kraštovaizdžio rekreacinės architektūros mokyklos, kurioje nuosekliai buvo derinama mokslinė, teorinė ir praktinio projektavimo veikla, šalininkas ir dalyvis (1968–1994). Didelę ir plačią profesinę patirtį ir pasirtį jis gavo iš kolegų, ypač bendradarbiaudamas su miškininku, dendrologu ir kraštovaizdžio architektu Regimantu Pilkausku (Pilkauskas, 2019), kitais kolegomis. Mokslinėje veikloje jis aktyviai atsidėjo sveikatingumo parkų, gydomosios kūno kultūros ir klimato terapijos temai, sanatorijų ir kurortų statinių ir įtaisinių projektams. L. Dringelis suformavo gydomųjų parkų planavimo ir architektūrinio projektavimo teoriją ir metodiką.

Po 2010 m. jis su tyrėjų kolektyvu atsidėjo Lietuvos miestų, miestelių ir kaimų erdvinės struktūros savitumo tyrimams, parengė šia tema didelės apimties mokslo studiją (Dringelis *et al.*, 2015), ėmėsi vertinti miestų ir miestelių aikščių rekonstrukcijas, viešųjų erdvių renovavimo patirtis ir problemas.

Greta mokslinės veiklos L. Dringelis aktyviai dalyvavo (ir laimėjo premijas) įvairių architektūros ir kraštovaizdžio architektūros projektų konkursuose, tarp jų Vilniaus Karoliniškių kraštovaizdžio draustinio sutvarkymo (1974), Vilniaus pilių aplinkumos (1979), Kauno Nemuno salos (1980), Kauno Karo muziejaus sodelio rekonstrukcijos (1992). Šie darbai atskleidė svarbią ir godotiną L. Dringelio savybę – mokėjimą dirbti komandoje, kūrybiniame kolektyve. Sukurtuose projektų sprendiniuose vyrauja nuosaikios modernizmo interpretacijos, tvarios ir sveikos, patogios (ergonomiškos) žmogui aplinkos kūrimo tradicijos gija.

L. Dringelio moksliskai argumentuoti, analize ir praktine projektavimo veikla pagrįsti tekstai gali būti (ir turi išlikti) puiki architektų ir kraštovaizdžio architektų mokymo ir mokymosi medžiaga. Kraštovaizdžio formavimas mieste, gyvenvietėje ar gamtoje yra atsakingas veiklos uždavinys, reikalinga gamtos elementų ir statinių harmonija. Architektūra yra daikto aplinkoje

harmonizavimo procesas. Liucijus A. Dringelis tai suprato dar XX a. šeštajame dešimtmetyje. Nugalėjęs gražus, kūrybingas architekto ir kraštovaizdžio architekto gyvenimas, kūrybinis palikimas yra puikus tarnystės kraštovaizdžio architektūros idėjai ir mūzai pavyzdys jaunesniems kolegoms.

Literatūra

1. Burinskienė, M. ir Stauskis, G. (2018). Gyvenimas pašvęstas Lietuvos architektūros, kraštovaizdžio architektūros ir architektūrinės aplinkos dizaino mokslui ir kūrybai. *Kraštovaizdžio architektūra Baltijos šalyse – šimtmečio retrospektyva ir ateities perspektyvos*: mokslo darbų leidinys. Vilnius: LKAS, p. 187–194.
2. Deveikienė, V. (2014). Teklės Šešelgienės (1925–1982) kūrybos kraštovaizdžio architektūroje aspektai. *Mokslas – Lietuvos ateitis: K. Šešelgio skaitymai 2014*, 6 (3), p. 282–289. DOI:10.3846/mla.2014.040
3. Deveikienė, V. ir Deveikis, S. (2020). *Kraštovaizdžio atodangos MMXX. Kraštovaizdžio, kraštovaizdžio architektūros ir urbanistikos 2020 metų užrašai*. Vilnius: E. F. Andrė klubas Lietuvoje, 220 p.
4. Deveikienė, V. ir Deveikis, S. (2021). Vietovaizdžio meninė raiška, forma ir prasmė: postmodernizmo kraštovaizdžio architektų Michel Corajoud (1937–2014) ir Charles Jencks (1939–2019) kūrybos aspektai. *Darnios aplinkos vystymas*, 1(18). Klaipėda, p. 55–70 DOI: <https://doi.org/10.52320/dav.v18i1.172>
5. Deveikis, S. ir Deveikienė, V. (2016). Augalas kaip gamtos ir sociokultūrinės struktūros elementas – Pascasio Cribier (1953–2015) kūrybos menotyrinės analizės apmatai. *Miestų želdynų formavimas*, Nr. 1 (13), Klaipėda, p. 43–53.
6. Dimindavičiūtė, D. ir Dringelis, L. (2004a). Miesto žalioji aplinka rengiant bendruosius planus. *Urbanistika ir architektūra*, 28(2), 64–72.
7. Dimindavičiūtė, D. ir Dringelis, L. (2004b). Želdynų sistemos planavimo patirtis, rengiant Kauno miesto bendrąjį planą. *Lietuvos miestų želdynų formavimo strategija*. Klaipėda, p. 12–17.
8. Dringelis, L. (1980). Gdomųjų parkų formavimas Lietuvos TSR kurortuose. *Lietuvos TSR architektūros klausimai*: rajonų planavimas, landšafto ir rekreacinė architektūra, 6(3). Vilnius: Mokslas, p. 49–59.
9. Dringelis, L. (2011). Miestų aikštės: jų pertvarkymo patyrimas ir rezultatai. *Urbanistika ir architektūra*, t. 35, Nr. 3. Vilnius: Technika, p. 200 – 211.
10. Dringelis, L., Ramanauskas, E. ir Steponaitytė, N. (2015). *Lietuvos miestų, miestelių ir kaimų erdvinės struktūros nustatymas ir jo išsaugojimas*. Kaunas: Technologija, 484 p.
11. Dringelis, L. ir Ramanauskas, E. (2015). Lietuvos miesteliai – jų būklė, tvarkymas, kraštovaizdžio architektūros sprendiniai. *Kraštovaizdžio architektūra – profesijos horizontai ir sinergija*: kraštovaizdžio architektūros forumo mokslo darbai. Vilnius: LKAS, p. 178–191.
12. Dringelis, L. ir Ramanauskas, E. (2018). Lietuvos miestų ir miestelių viešųjų erdvių renovavimo patyrimo apžvalga ir vertinimas. *Lietuvos kraštovaizdžio architektų darbai 2008–2018*. Vilnius–Kaunas: LKAS, p. 180–194.
13. Jakovlevas-Mateckis, K. (2019). Lietuvos gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumo išsaugojimo problemą nagrinėjantis leidinys. *Darnios aplinkos vystymas*, 1(16). Klaipėda, p. 210–212.
14. *Lietuvos kraštovaizdžio architektų darbai*: katalogas (2007). Vilnius: VDA leidykla, p. 27 ir 48–49.
15. *Lietuvos kraštovaizdžio architektų darbai 2008–2018*, sudarytojas Mantas Pilkauskas (2018). Vilnius–Kaunas: LKAS, 240 p.
16. Linare, G. (2014). The creative life and achievements of the landscape architect Alfons Kiškis (1910–1994). *Landscape Architecture and Art*, vol. 5, number 5. Jelgava: Latvia University of Agriculture, p. 57–62.
17. Linare, G., Mituzas, A. ir Deveikis, S. (2018). Kraštovaizdžio architekto Alfonso Kiškio (1910–1994) kūrybos biografijos ir bibliografijos eskizas. *Kraštovaizdžio architektūra Baltijos šalyse – šimtmečio retrospektyva ir ateities perspektyvos*: mokslo darbų leidinys. Vilnius: LKAS, p. 141–145.
18. *Liucijus Albertas Dringelis. Darbų bibliografinė rodyklė 1956–2020* (2020). Kaunas, KTU: Technologija
19. Migonytė, V. (2020). K. Dineikos fizinės kultūros parkas. KTU Architektūros ir urbanistikos tyrimų centras. Prieiga internete: <http://www.autc.lt/lt/architekturos-objektai/1173>
20. Petrušis, V. (2020) Lietuvos žemės ūkio akademijos miestelis. KTU Architektūros ir urbanistikos tyrimų centras. Prieiga internete: <http://www.autc.lt/lt/architekturos-objektai/962?ss>
21. Pilkauskas, R. (2019). *Miesto želdynų plėtotė, 1 dalis: Miesto želdynai*. Vilnius: LKAS, 198 p.

A Tradition of Creating a Sustainable and Healthy Environment. Outlines of the Artistic Analysis of Architect and Landscape Architect Dr. Lucijus Dringelis' Works

(Received in January, 2022; Accepted in February, 2022; Available Online from 6th of May, 2022)

Summary

Architect and landscape architect dr. Liucijus Dringelis was born in 1931 in Varėna town. He is a graduate of Kaunas University of Technology in 1956. Project of construction of the Campus of Lithuanian Agriculture Academy near Kaunas in the beginning of 1960 was the first important and developed project by L. Dringelis and his co-authors.

Lazdijai urban park project (1962) was the first serious work in the landscape architecture and creating green space areas for the tandem of collaborators: architect L. Dringelis and dendrologist, landscape architect Regimantas Pilkauskas. The project was exhibited in Moscow, in the Exhibition of Economy Achievements in 1963, and its creators were awarded silver and bronze medals. Irrespective of these achievements, the authors understood that while creating green spaces they should seek for a more generalized view by choosing the main plants which create the image of the green space and supplementary plants which provide additional enriching views.

The project of management and landscaping of the territory and its four zones of the Campus of Lithuanian Agriculture Academy was developed by L. Dringelis and R. Pilkauskas in 1965. This project was also exhibited in Moscow in 1968, and its authors were awarded bronze medals of the Exhibition of Economy Achievements.

Since 1965, L. Dringelis has been engaged in scientific activities. He was actively involved in the theme of health, therapeutic physical culture and climate therapy parks, as well as projects for the construction and installation of sanatoriums and resorts. His list of works includes projects of resort infrastructure buildings and parks in Druskininkai (1969) and Palanga (1972). Architect and urbanist L. Dringelis formed the theory and methodology of medical parks (1977–1980); on this subject in 1983 he defended his doctoral dissertation in humanities.

Kaunas War Museum Garden reconstruction project (1992), Rietavas town centre management project (2002), multifunctional entertainment, sports and recreation park complex project in Pakruojis district (2012) – these are the L. Dringelis' projects of the last decades. After 2010 he and his team prepared, published and presented to the public a large-scale scientific study "Identification and Preservation of the Spatial Structure of Lithuanian Cities, Towns and Villages" (2015). During this period, he began to evaluate the reconstructions and renovations works in Lithuanian towns. The researcher and his colleagues focused on the towns, which number 249 in Lithuania and are local administrative and cultural centres (eldership centre, school, other institutions, church) and rural areas (20,940); namely the spatial structure of towns and rural areas, the management of public spaces determine the expression and peculiarities and features of the Lithuanian landscape.

